

Aleg. 279.

Sprawozdanie

komisji gminnej z petycji Wydziału powiatowego w Mielcu o uchwalenie ustawy regulującej użytkowanie wspólnych pastwisk gminnych.

Wysoki Sejmie!

W powiecie mieleckim znajdują się pastwiska o znacznym obszarze będące wspólną własnością wielu gmin. I tak:

- a) 962 morg. 667□ jest własnością wspólną 4 gmin, mianowicie części:
159/252 Padwi narodowej,
79/252 „ kolonii,
9/252 Zarówni,
5/252 Zachwiejowa;
- b) 574 morg 1549□ jest własnością wspólną 5 gmin, mianowicie części:
601/1092 gminy Jaślany,
240/1092 „ Josefsdorf,
88/1092 „ Pluty,
87/1092 „ Czajkowej,
76/1092 „ Pierzehne;
- c) 241 morg 425□ jest własnością wspólną 3 gmin, mianowicie części:
2/4 gminy Piechoty,
1/4 „ Zarównie,
1/4 „ Zachwiejowa;
- d) 22 morg 879□ jest wspólną własnością 2 gmin, mianowicie części:
1/2 gminy Zarównie,
1/2 „ Zachwiejowa.

Jak widzimy, poważny obszar pastwisk gminnych 1801 m. 320□ jest wspólną własnością aż 10 gmin, a z tych dwie gminy w 3 wypadkach są współwłaścicielami wraz z innymi.

Wydział powiatowy w Mielcu czynił usiłowania do zaprowadzenia w gminach racjonalnej gospodarki nieruchomym majątkiem gminnym, aby tenże przynosił gminie pewien dochód na pokrycie kosztów administracji gminnej jako takiej, co by pociągnęło za sobą pewne ulżenie w dodatkach gminnych. Usiłowania te częściowo w niektórych gminach odniosły do pewnego

stopnia pożądany skutek — zaprowadzono pewien ład i porządek w racjonalnem użytkowaniu wspólnych pastwisk gminnych, zaprowadzono pewne spłaty od pasanego bydła tak, że chociaż majątek ten gminny nie przynosi odpowiedniego swej wartości dochodu, ale przecież przynosi jakiś, z którego przynajmniej podatek gruntowy i należność ekwiwalentową opłacić można bez uciekania się na ten cel do dodatków do podatków.

Ale pomyślny dla niektórych gmin skutek osiągnięty przez te zarządzenia nie był przykładem do naśladowania dla innych, które pozostały na dawnym stanowisku marnowania swego majątku zakładowego, w gorszym jednak jeszcze położeniu znajdują się te majątki nieruchomości gminne, te pastwiska o znacznej przestrzeni, jak wyżej wymieniono, które są wspólną własnością gmin kilku. Tam jakiegokolwiek porozumienie przyjść do skutku nie może — właściciele najmniejszych procentowo części, są najzjadlejszymi przeciwnikami rozdziału wspólnej własności, po przeprowadzeniu którego dopiero możnaby myśleć o zaprowadzeniu racjonalnego i z korzyścią dla gminy jako takiej połączonego użytkowania pastwisk gminnych. Z tego też powodu wydział rady powiatowej w Mielcu wniósł petycją do Wysokiego Sejmu w dwóch kierunkach.

1) aby, zważywszy, iż rozwiązanie wspólnej własności tylko na podstawie kodeksu cywilnego, t. j. w drodze procesu da się przeprowadzić a droga ta jest nader kosztowną, długotrważącą, wywołującą między współwłaścicielami (gminami) rozjątrzenie i zakłócenie harmonii społecznej — przeprowadzić to w drodze administracyjnej, a zatem, aby Wysoki Sejm raczył przyspieszyć uchwalenie ustawy, na mocy której na wniosek jednej choćby gminy z współposiadających, lub też na wniosek wydziału powiatowego taka wspólna własność z urzędu w drodze przymusowej była między pojedyncze gminy w ten sposób rozdzieloną, aby każda z gmin otrzymała odrębne pastwisko równające się idealnej wartości części całego pastwiska na wyłączną, nieograniczoną własność gminy, stanowiącej jej majątek zakładowy;

2) aby na wniosek pewnej części współużytkujących lub Wydziału powiatowego uregulować w drodze przymusowej wspólne użytkowanie stosownie do racjonalnej gospodarki zapewniającej gminie jako takiej odpowiednie do wartości posiadanego majątku nieruchomego korzyści.

Komisya, jak w ogóle cały kraj podziela w zupełności zapatrywania Wydziału powiat. w Mielcu, iż sprawa uregulowania i zaprowadzenia racjonalnego, przynoszącego gminom większe niż dotychczas korzyści użytkowania zakładowych majątków gminnych, jako to: pastwisk i lasów, jest pierwszorzędnego znaczenia. Jest przecież rzeczą powszechnie wiadomą, że te olbrzymie przestrzenie gminnych pastwisk i lasów nie przynoszą gminom odpowiedniego do swej wartości dochodu, nieraz nie przynoszą tyle, aby wystarczyło na opłacenie podatku gruntowego i należności ekwiwalentowej, które dodatkami do podatków pokryte być muszą. Pastwiska są w najwyższym stopniu zaniedbane, lasy gminne przedstawiają obraz ruiny i zniszczenia. Przy pastwiskach wobec obojętności i źle zrozumianego własnego interesu nie zależy nikomu na ulepszeniu nikt nie chce nie robić z czego by opieszalszy korzystał, przy lasach zaś gminnych każdemu chodzi o wyciągnięcie jak największej chwilowej korzyści nie oglądając się na przyszłość, nikt też dla przyszłości i korzyści innych nie zrobić nie chce. Użytkowanie tego majątku gminnego jest nieraz najniesprawiedliwsze i nieraz bogatsi i silniejsi korzystając w lwiej części, spychając ciężary lub eksploatując słabszych i uboższych. Nieraz przy obojętności, złej woli lub stronnictwozwierchności gminnych, te zakładowe majątki gminne topnieją i nikną bezpowrotnie przez przywłaszczenie, przyorywanie, oddawanie pod budynki, tworzenie serwitutów a w obec §§. 67. i 68. ustawy gminnej, władze zwierzchnicze t. j. wydziały rad powiatowych są bezsilne w położeniu złemu tamy, zaprowadzeniu ładu i racjonalnej gospodarki — zarząd majątkiem gminnym należy wyłącznie do zwierzchności a kontrola jest nader utrudniona. Stosunki są jeszcze gorsze i trudniejsze gdy majątek zakładowy należy do gmin kilku jak to ma miejsce w powiecie mieleckim lubo rozdział wspólnej własności gmin w takim wypadku przeprowadzić można na podstawie §. 4. i 6. patentu cesarskiego z dnia 5. lipca 1853.

Wogóle przeświadczenie o złej administracji nieruchomości majątkiem gminnym, skłoniło Wydział krajowy do zajęcia się tą sprawą.

Wiadomości o gruntach zostających we wspólnem użytkowaniu gmin, względnie ich części lub członków gmin, zebrane zostały przez Wydział krajowy po raz pierwszy w roku 1874 wskutek okólnika z 26. grudnia 1873 l. 21.988. Na podstawie odpowiedzi Wydziałów powiatowych opracował dr. Ochenkowski ten materyał pod tytułem: „Ziemska własność gmin w Galicyi, ich kapitały i stan bierny”. (Tom I. wiadomości statystycznych).

Sprawa opieki nad gruntami będącemi we wspólnem użytkowaniu członków gmin, była poruszoną okólnikiem Wydziału krajowego z daty 22. maja 1874 l. 7.373 (uchwalenie regulaminu użytkowania lasów gminnych i sporządzanie inwentarzy tychże).

W r. 1875 Wydział krajowy postanowił okólnikiem z dnia 17. sierpnia l. 14.358, że gminy mają spisać inwentarze majątków swoich podług przez Wydział krajowy ułożonego formularza.

Dalej okólnikiem z daty 27. kwietnia 1890 l. 15.980 zalecono przeprowadzenie pasania bydła przez pastuchów gminnych.

Okólnikiem z daty 11. listopada 1884 l. 59.003 polecił Wydział krajowy zbadać sprawę zarządu majątkiem gminnym.

C. k. Rząd przygotowuje w porozumieniu z Wydziałem krajowym projekt do ustaw krajowych o komasacyi, podziale i uregulowaniu użytkowania gruntów wspólnie posiadanych na podstawie ustaw państwowych z 27. listopada 1883 l. 94. Ustawa ta państwowa mogłaby być punktem wyjścia znacznej poprawy gospodarstwa wspólnie posiadanych gruntów, mianowicie pastwisk i lasów. Ustawa państwowa z 7. listopada 1873 l. 94, pozostawia ustawodawstwu krajowemu do oznaczenia czy i kiedy postępowanie do podziału lub uregulowania użytkowania ma nastąpić z urzędu a kiedy na żądanie stron.

W celu zebrania materyału potrzebnego do ułożenia projektu takiej ustawy krajowej rozesłał Wydział krajowy okólnikiem z daty 31. listopada 1891 szczegółowy kwestyonaryusz w tej sprawie do wszystkich rad powiatowych. Dotąd jednak w ramach ustawy państwowej z 27. listopada 1883 l. 94 ustawy krajowej regulującej podział i sposób użytkowania wspólnych majątków gminnych nie ma.

Uważając jednak uchwalenie takiej ustawy krajowej normującej przepisy co do użytkowania wspólnych własności — zaprowadzenia lepszej gospodarki odpowiadającej wartości jaką nieruchome majątki gminne stanowią przyznania większej ingerencyi w tym względzie władzom zwierzchniczym t. j. wydziałom Rad powiatowych, za niezbędne a załatwiające równocześnie petycę wydziału Rady powiatowej w Mielcu.

Komisya wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy co do pierwszego ustępu petycyi:

Porucza się Wydziałowi krajowemu aby zawiadomił Wydział powiatowy w Mielcu iż uregulowanie praw posiadania i użytkowania pastwisk współwłasnością gmin Pańców narodowa, Papew kolonia, Zarównie, Zachwiejowa, Jaślana, Jozefsdorf, Platy, Czajkowa, Pierzehne, Piechota na podstawie §§. 4. i 6. patentu cesarskiego z 5. lipca 1853 w drodze postępowania tymże patentem nakreślonego nastąpić może jeśli jedna z gmin tego zażąda;

co do punktu drugiego petycyi:

poleca się Wydziałowi krajowemu ażeby na podstawie zebranych materyałów o istniejących stosunkach użytkowania majątku i dobra gminnego w gminach wiejskich, przedłożył sejmowi wnioski zmierzające do uporządkowania i podniesienia gospodarki majątkiem i dobrem gminnem.

Zastępca przewodniczącego:

Wojciech Dzieduszycki w. r.

Sprawozdawca:

St. Larysz Niedzielski w. r.

